

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

ХАСИЕВ Ахьмад

Бешин чаккхе йоцу хаттарш.

□

– Беши, вало, вайн гомаш Млалов цла йогий а хьожуш, эвлайисте волу вайшиъ, – элира, шена дукхавезаш волчу клентан кланте дедас. Ченала керчийна чайта санна, сарралц ловзуш лелла, модех вуьзна волу клант, хазахеташ, цлалга а лелхаш, юххе хлъттира.

– Воккха-Дада, ахь со вайн Млаловна тле хоуьйтур вуй?

– Дера ву, барзах схьадаьлла клеца ду сан клант – аьлла, хастийра Беши воккхачу стага,

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– стенна а тIехаа а ваьхьаш, майра кIант хила везаш ма ву хьох.

Беши, дукхавезаш, юххе ийзагора дедас. Амма цуьнан чаккхе йоцчу хаттарша кIадвора иза. Гуттар дала жоп ца хуьлура я хилча а, и кхетош, ша муха ала деза а ца хууш, вуьсура.

Малхбуза-хан яра. Кхаш тIера цIа оьхуш нах гора. ДIаховжа тIаьхьайисина къийгаш хезара стиглахь екаш. БIаьстенан юьххьехь хьаьжна малх, дийнахь къегий, дог хьастахь а, латта башха дохда ца кхуьура. Iаьнан дIаялаза йолу шело хаалора.

Лаьмнийн регIа тIехьа дIалечкъаш санна, меллаша гучураболучу малхе а хьаьжна, Бешис хьаттира:

– Воккха-Дада, и дIо малх, регIал тIехьа баьлча, стенга боьду?

– Малх ма бац и гучураболург, вайн дуьне ду малхана гонаха хьийзаш, шарахь цхьа го а боккхуш. Цундела вайна малх къайлаболуш санна хета.

– Малх дIабуьзча, буьйса муха йогIу тIаккха?

– Дера йогIу, аш шаьш ловзучу хенахь мийра тоьхна, хьийзаш йоьду буьрка санна, ша-шена гонаха а хьийзаш дуьнено малхана готуьйсу дела. Иштта, цо малхана букъ тоьхча хIуттуш долу IиндагI, вайна йогIуш йолу буьйса ю-кх. Вайн дуьнено ткъе деа сохьтехь ша-шена гонаха боккхуш бу цхьа го.

– И малх дуьненна генахь буй, Воккха Дада?

– ЭхI, хIинца хьо кхетош, и муха ала-те ас? – оила йора дедас.

– Илманчаша дийцарехь, юккъерачу барамехь цхьа бIе а ахбIе миллион чаккхарма генахь бу. И мел ду хьий хьуна, сан жима «ишколан дешархо»? – элира, вела а луш, дедас. Юха, лаьттаг глаж хьокхуш, яздо: хIокхунна (150) тIехьа ялх ноль йиллича, хуьлу-кх иза. Кхетий хьо?

– Ца кхета.

– Кхетар ву, ишколехь ахь дика дешахь. Сарралц ловзуш ца лелаш, цIахь Iамо елла урокаш а Iамош, хьехархоcho аьларг деш хилахь. «Дешар – серло, цадешар – бода» – олуш хезний хьуна?

– Хезна. Тхан ишколан пена тIехь даккхий элпашца яздина ду-кха иза.

– ХIай-хIай, бакъ боху, сан кIант-м, хьаха, ву кхеташ!

Иштта, хIара шиъ эвлайисте ваьлча, бежа дуьхьал баьркина кхин а нах бара: глаш, вилспеташца а, кIеззиг белахь а, машенца веанарг вара. Говрахь, юххе а хIоьттина вогура бежлу, моглабинна богура бажа, чан а гIаттийна. Бежах къаьркина гучуйовлу сагалматаш льцуш, гонаха хьийзаш алкханчаш а яра.

Юьрта кхаьчначу бежнийн Iехар мелла а совделира, шай-шайн эсий тIекхойкхуш, болар а чехко делира. Воккхачу стеган хьайбанаш гучудовлуш дацара. Цо тIаккха: «Mалов, Mалов, Mюъ», – олуш, кхайкхира гомаше. Воккхачу стага а, цуьнан Mаловс а, хьалха гинчо маршалла хоттуш санна, олуш дара и «Mюъ». Цхьана коьллашна тIехьара ден аз хезча, лаккха корта хьала а айбина, «Mюъ», «Mю-о-оъ» аьлла, тIееана, воккхачу стагах хьекхалора гомаш.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Хьо мичхьахула лелаш ю? Дада ца гуш Ia хьо? – бохуш, глаж а хьокхуш, хьостура Мlалов воккхачу стага.

– «Мlоъ, мlо-о-оъ» – бохуш, корта раз а бохуш, лаг дахдой, ша хьостуьйтура гомашо. Тlаккха, кхунна тlе а гуллой, шен-шена глаж хьакхийта лууш, юххе гlертара дуьхьарг, бугlа-кlорни а.

– Схьайола, схьайола, хьо а ма ю дадин дуьхьарг! Схьайола хьо а, дадин бугlалг! – хьох а ма ю йоккха бугlа хила езаш.

– Хlахl, хlинца тоьур ду, яло цlа, божли чохь а хьостур ю шу! – олий, дада дlаволало. Кхин чехо а ца оьшуш, нана-гомаш хьалха а йолуш, важа хьайбанаш цунна тlаьхьа а хlуьттий, цlехьа буьйлало уьш.

– Воккха Дада, Мlаловна со тlехаавехьа.

– Схьавалол, гlо а деш, тlе а хаавой, охьа ма кхеталахь, хьожуш хилалахь – олий, кара глаж ло воккхачу стага.

– Воккха Дада, хlара дlаядарна кхоьру со.

– Ма кхера, суна юххера а яьлла йодур яц Мlалов. Ядахь ас схьалоцур ву хьо.

– Хlара гомашаш муьлхачу махкара ю, Воккха Дада?

– Дера ю Индера. Инди юьйцу хезний хьуна?

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Дера хезна! «Бродяга», «Зита и Гита» кинош ю-кх индийски, со Хедица а, бабица а хьежна.

Иштта кIанта жоп делча, хазлой, велало воккха стаг.

– Ю дера, ю дера цу Индехь яьхна ю-кх и кинош а.

– Уьш хи чу йийшина хIунда Ia Вокка Дада?

– Шу, бераш, хIунда Ia, малх бохбелча, хи чохь луйчуш?! Шуна санна, гIушлакхе кхаьчна малх бохбелча, шайн догIмаш шелда лаьа-кх царна а. Хи чохь са а дукълой, царна тIелетта веччалгаш охьаоьгу, тIехьахаеллачу нитIало дегI малхехь шийла а латтадо.

– Цундела хуьлу уьш, хоттах а юзий, ежаш?

– Хуьлу дера!

– Воккха Дада, суна гомашан шура вайн аьттан шурел а дукха ма еза.

– Бехк а бац езарх, гомашан шура аьттан шурел шозза хьена хуьлу, цундела тIо алсам болу цунах. Iай аьтто ца юуш йисина хьаьрдаш юу гомашо, эрз а дукхабеза цунна.

– Вайн бежнаша царачул шело дика хIунда лов?

– Дера лов, бежнаш дукха ширачу заманахь дуйна вайн Кавказехь а, Европехь а даьхна дела. Акха сту, тIаьххьарниг, вуьрхIитталгIачу блешарахь Европехь бийна, боху,

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

адамаша. Говраш а яра, ма боху, ши-кхо блешо хьалха пана аренашца ежаш гуш. Вайн махкахь-м дукха хлуманаш хиллий хьалха заманыхь: сеш, цюькъалоьмаш, буланаш, глурглезаш, гларагулеш а. Уьш хинца наггахь бен ца хаало. Адамаша, ца кхеташ, церан цкъа а хлу довр дац моьттуш, царах цхьаерш хлаллакйна-кх. Хинца шун чкъуоро ларийир яцар-те уьш. Цкъа хьалха, халла дийна йисинарш яйар сацо дезар-кх. Нохчийчохь-м цхьаь бен яц, цуьнан доладан цхьа-м воглуьр вац, вай ца дахь. Хьо жима ву, хьо хинца а кхета ма-везза кхетар вац цунах.

– Со-м кхета хьуна, Воккха Дада. Ас сайн доттагчуьнга ширдолаг ца лелайтира, олхазарш, пхьидаш яйича, къа хуьлу аьлла. Ахь иштта ца элира соьга, Воккха Дада?

Кланта иштта жоп делча, цецваьлла, цуьнга а хьаьжна:

– Элира, хьанора! Хьо-м кхеташ хилла, дадин берзан клеца ду и – аьлла, хьаьстира клант.

– Воккха-Дада, барзах схьаяьлла хлума юй, тлаккха?

– Вай, ю дера! Дю вайн бежалуьнан Барза ду-кх барзах схьадаьлла. Ахь хьайца дладижош кхобуш долу «Пипи» а ду хьуна вайн эрзашца а, хьаннашца а дехачу акха цицигах схьадаьлла.

Иштта, Бешин хаттарш чекх ца довлуш, хабаре ваьлла хлара шить даьхница сихха цла кхечира. Кхарна дуьхьал клетла яьлла баба а яра. Ценна юххе кхочуш, шен клорни юьхуш хезча, мю-о-оъ аьлла, цунна тлекхача длаеддачу Маловна тлехиъна волу Беши, ши ког ирх а болуш, охьавужуш, воккхачу стага, катоьхна, халла схьалецира, ша а халла ирахь а вуьсуш.

Кхераеллачу бабин, ши блаьрг а къаьрзина, гловгла яьллера:

– Вай, устазаш..., вай, елла яла со дела-!... бохуш, тле ма-кхоччура, шен карара сара

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Клентан настарх туьйхира бабас,

– ас вуьйр ма ву хьо, со текхачийта ахь хьайна! – аьлла. Гомашна тIехаа хIума ю хьо, кхорбIеллигал бен воцу!

– Баба, Баба-а, гомаш хохкуш мел хаза дара хьий хьуна? – бохуш, дIауьдура клант.

– Хьажахьа! – кьарвалар и ду-кх, – бохуш, глаж лестайора Бабас.

Воккха Дада вольура:

– Iадвитахьа, Iадвитахьа клант, цхьацца хIума а лелаш, стаг хила везаш ма ву цунах!

– Къанвелла, иэсах телхина хьо а, хьекъал доцу и клант а – цхьатерра ву шуьшиъ, – бохуш, гIаддайна, елаелира Баба.

– ДIа керта вала! Седа ю сахьийзаш, хьо стенга вахана бохуш цIийзаш, амал а дайина, Iаш, – элира бабас.

– Ю тов? Дадин йоI цIа еана? Схьагайтал, схьагайтал! – йоккха хиллий Седа?

– Воккха Дада, – олуш, тIейоду Седа.

– Ядалахь! Ядалахь! Э-э, дукха яха хьо. Дадин йоI яц иза?! – олий, мара а юллий, хьала а ойбий, – оццул йоккха хилла хьо? – бохуш, хьобстура ненан дас

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Воккха Дада, Воккха Дада, суна эшар лакха а ма хаьа.

– Ва-а, и хIун ду ахь дуьйцург? ДIалакхал цкъа хьайн керла эшар!

Ша дечух йоккха а еш, ненан дега а хьоьжуш, дIалокху Седас шен йиш:

Стиглахь седарчий ду,

Царна юкъахь цхьа седа бу.

Иза бу массарал хаза,

Цуьнан це ю «Седа».

– ХIай-хIайт! Гора тоделла гуллакхаш яI-кх! И-м, Седа, айхьа-хьайна локхуш йиш ма ю, – бохуш, буьйлура воккха стаг, баба а.

Буьйсанна Бешин луларчу накъосташа Бауддис, Мусас олу:

– Вай, лаьхьанах тарьеш, чилланан пазат чу ча а доьллина, такхо еза. Мел чоIа кхерало хаьий шуна цунах нах! – элира Мусас. Беши хьо вогIий?

– Дера вогIу!

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Саламуглар болчу аглор, некъал дехъа, «лаьхъа» а биллина, сехъа, Дадера тлехъа, кевна клелхула, тлийриг яьккхина, длатийра бераш.

– Гловгла ма елаш, цхъаъ воглуш ву шуна.

– Мила ву?

– Ца хъаъа, цхъа стаг ву.

– Муса, озае, озае меллаша, тлехчочуш ву хьуна!

Шена хьалха «лаьхъа» нисбелча, кхоссалой, цхъа-ши метр тлехула оьккху воглург. Бераша хала сатуху, дела ца луш. Дехъо а длаводий, шина а куьйгахь кибарчигаш а йолуш юхавоглу, шеца кхин цхъаъ а волуш. Цуьнан озах берашна вевзира «Бокс» секци лелош волу Вадуд.

– Хюкху меттехь бар-кх иза, мел боккха бара хьий хьуна?! – бохуш, дуьйцура Вадуда. Мел боца а ши метр бара иза. (Пазат-м ма яцара метр а).

Юххерачо, ша а ларлуш, бохура:

– Хьожуш хилалахь, катухий а ца хаъа хьуна цо.

– Катохале-м, ас хлара кибарчиг тоьхна, тлелъоьккхуьйтур бара иза.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Дю бу хьуна!!! – Тлетоха!!!

Вадуда кибарчигаш тлетухий, боь «текхарг». Дикка хьавьсича, шаьш бийна «текхарг» пазат юй хаьа царна...

Тебна Iаш волу Муса, «хи-хиъ» олий, велало. ТIаккха тебна Iаш долу бераш, хала садетташ долу, дийлало. Вадуд хиллачух дикка кхетта валале, лула керташкахула довдий, къайладовлу уьш.

– Цкъа сабар де аш, «шпана», ас хоуьйтур ду шуна, со тIекхачахь! – бохуш, тIаьхьа буй лестабора Вадуда.

И дIавахча, бераш гIаддахана дуьйлур:

– Баудди, гирий хьуна и дIакхоссалуш? – гай а лаяцна, вуьйлур Муса.

– Дера гира! Ши кибарчиг ма сиха а карийра цунна! – бохуш, лаятта керчаш, воьлур Баудди. И тхан да волчу сакъера а воьлуш, вайн гергара ма ву, цIахь хаахь, могуьйтур дац суна, цъангге а ма дийцалаш.

– Довла, сиха лела, цъа-ши зуда ю йоьлуш! – элира, сихонца хьалаиккхинчу Мусас. Беши, пазат охъайилла шен метте.

– Уьш тIекхочуш ма лаятта, кхуьур дуй-те?!

– Кхуьур ду, чехкка охъайилла!

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Некъал дехъа пазат охъа а кхоьссина, бераш лапашагеран гюпана клелдлахула тийриг схъаозийна бовлушшехъ, ши зуда текхечира.

– Муса! Озае, озае чехка! – аьлла, схъаозийна «лаьхъа» шина зудчунна когех а хъакхалуш, нийсса клела нисъелира. Цхъаъ, йоккханиг, «пах» аьлла дог а малделла, охъаяхара, важа некъан бохалла длаедира, мохъ а хьокхуш:

– Вай! Орца дала..., орца дала!!! **Яйаагеран** кертара ара а баьлла, лапашагеран керта баха шуна!!!

Юьхъанца доьлуш лаш долу бераш, кхераделла, девдда цхъанхъа левчкъина, длатебира. Амма луьйранна, мухха делахъ а, гучудевлира. Важа ши зуда – лулара Забаъ а, цуьнан йо! Зараъ а хиллера.

Тегулбеллачу зударша Зараъ халла меттаялийра:

– Вай, и лаьхъа бацара, хлай! – харцахъа лелаш, бераша длаозийна пазат яра! Вай, елла ма яла хьо, ахъ хлун до, оццул холчу йолуш?! – бохуш, гонаха хьийзара зударий.

Бешина нанас дов дира, жимма бишка а тухуш, «кхин дийр дац» аьлча а ца вуьтуш.

– И еллекъ, хлун дан воллур хьо, ювдал? – бохуш, Забаина хьалха чогла юьхъаьржахюьттинера нана.

Воккха Дадас, ша а берашна оьглазваханехъ а, зударшка элира:

– Дукха чуьра ма довла шу а! Божабераш харцахъа хуьлуш хуьлу. Кхетош ала. Ишттаниг кхин ма де ала. Нагахъ дахъ, могуьтур доций хайита. Схъа чу кхайкхал иза!

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Неiare дlахlоьттира клант. Шаьш динарг нийса хlума доций хууш, корта а оллийна lара.

– Дикка ладоглал, клант, соьга, аш динарг кьонахчуьнгахь товш хlума дац.

Буйсанна таба а тебна, некъа маьрша боглу зударий кхерабар, нахана дуьйцу хезча а, эхь долуш хlума ду.

– Кьонах хила лавий хьуна?

– Лаьа, – аьлла, меллаша жоп делира кланта.

– Зударшца а, мехкаршца а кьуьйсучух, декъазнаш а, шел гийланаш а хьийзочух цкъа а кьонах хир вац. Кьонах, церан гlо лоцуш, церан доладеш, хила веза. Кхийтин хьо?!

– Кхийти, – олуш, корта ластийра Бешис. Юха цlаьххьана самаваьлча санна, дедега а хьаьжна:

– Воккха Дада, со берашца нехан бешара стоьмаш лечкьо а ца вахара хьуна!

– Хlай-хlай! Мегар дац! Кьола дан а мегар дац, и хьарам хlума ду, цунах ийман-беркат а хир дац. Вай дайшкахь а ца лелла цкъа а, цхьа а кьола деш...

Блаьсте яьллера. lаламан уггаре хаза, самукъане хан ю иза. Массо а хlума самайолу, гlа-патарш деллало. Бес-бесара заадаьккхина стоьмийн дитташ, хаза кечдина дlахlоттийначу нускалх тарло. Чохь са мел долу хlума, дуьненах ца lебаш, шен ирсах йоккха юьйш санна, хета. Олхазарш шайн махка юхадобьрзу. Царна бенаш дан а, бешахь

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

дитташ кхада а, гонаш ахка а, блястенца хьяьжначу бовхачу малхехь дог доглу, дегI а дайло.

Воккхачу стагана, шен МIалов санна, массо а садолу хIума а дукхаезара. Шена а хууш, зингатна а зен дийр дацара цо. Чохь садолуш санна, стоьмийн дитташ а хьоьстура цо, цаьрца кьамел а деш.

Херх, жIов лелош, аннаш хедош пхьоладеш волчу дедена тIехIутту кIентан кIант:

– Воккха-Дада, хьо хIун деш ву?

– Дера ву, сан кIант, олхазаршна бенаш деш. Схьавоьл, суна гIо а деш, юххехь сацал.

– Ас дитташна тIе уьш дIакхазош, хьуна гIо дийр ду.

– ХIай-хIай, дадин кIант-м ю хирйолу хIума.

– Воккха Дада, и бенаш царна шайна дан ца хаьа?

– Хаьа, ВаллахIи, дукха хаа-хууш-м, шена меттигаш хилча-м. Вай, адамаша, массо а меттиг аьхна, хьяькхна, дуьне гатдина-кх царна. Ур-атталла, тхевнаш чохь бенаш дан-м ца дуьту, шифаршна кIел тIелхигаш телош. Бошмийн, хьаннийн а йиш ма яц уьш доцуш, зуламе сагалматаш хIаллак ма йо цара.

– Ласьарчий-м ма дац пайденна, царах адамаш кхера ма кхоьру, – элира кIанта корта охьа а талош.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Воккхачу стага, вела а кѣжаш:

– Хьан боху иза? Дера ду-кх, и олхазарш санна, пайде-м. Лаламехь эрна кхоьллина хлума а яц, цхьа зле санна, вовшайоьзна ю Дала мел кхоьллина хлума. Цхьацца туьйранаш тле а кхуллуш, цу лаьхарчийн хлу дойуш лаьтта-кх кху дуьненна чуьра.

– Воккха Дада, вайн уьйтIара бена чохь Iийна, вайн хаьшталг цIа догIур дуй?

– Дера догIур ду-кх, чIегIардигаш санна, ша бинчу бена чу, новкѣахь дала ца лахь-м. Адамашна санна, шайн мохк бежа-кх царна а.

– Цундела локху цара, бIаьстенан юьххьехь вайн антенна тле а, дитта буьххье а ховший, эшарш?

Воккха стаг, кIантана коьртах куьг а хьокхуш, велало.

– Дера локху. Цундела а локху, шен нускал локхуш, цунна ша цIа кхаьчний а, мичхьа ду а хоуьйтуш, и тIекхойкхуш а, ма локху. Гиний хьуна ловзаршкахь кегийраш, хаза кечлой, хелхабуьйлуш, эшарш локхуш а?

– Гина.

– Хьуна хаьий хелхавала?

– Хаьа.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– ХIа-хIа, валал дадина цкъа хелха! Шен карара хьостам, жIов охъа а юьллуш, куьйгаш тоха волало деда. Дак-дак-дакка-дарга, хIорс-тоъ, хIа-хIа!... КIант, ши куьг ойбуш, гуотоссуш, «асса!» олий, хелхаволу. Чан ойбуш бохь бугIий, лаьттаг гола а тухуш, воккха дадас ши хьажо пIелгаш хьала а хьажабой «бIов» – олуш, чекхдоккху хелхар. Деда, кIант мара а вуллуш, гIадвахана, велало.

– Де ма ека хьан, дадин кIант! Хьуна, воккхахилча, уггаре а хазаниг нускал далор ду-кх дадас!

Бабас мохь туху:

– ХIей, шуйшиъ жинашца тайна-м вац?! Аш хIун до? Нах кхардош, гIовгIа эkkхийтина воллу шушиъ!

– Оха лелочух тхойшиъ бен кхетар вац, – бохуш, вольура воккха стаг.

– Воккха-Дада, оха дехьара урамера, зуда йоцуш волчу ЦIоккина локхуш эшар ма ю.

– Вайъ, ю тов, дIалакхал муха ю хьовсий вай!

Цкъа а цIера ваьллий хьо?

ЦIийнан маьIиг йобхний хьан?

Цкъа а зуда еддий хьан?

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Зудчунна тлаьхьа веддий хьо?

Вехха вуьйлур а воккха стаг, и хазлой. Вай, аш и лекхча, Цоккас хлун дира тлаккха? – вьолучура ца сацалора деда.

– Тхуна тлаьхьа-м ца ведира иза. Вела а вьолуш: «Цкъа со тлекхачийта аш!» – аьлла, пелг ластийра-кх.

– Мегар дац, мегар дац, – вьолучура саца а соцуш, бохура дедас. И воккха ву шул а, воккханиг лара веза. Воккхачунна тамехь йоцу забарш ян а ца еза. Стеган бакъйоцу це яккхар а ду къилахь.

Мегар дац! Кхийтин хьо?

– Хлаъ, кхийти.

– Хинца, ламазан хан хуьлуш ю, со чувьоду, хьо парглат хила. Урокаш йиний ахь?

– Йина.

– Дешарна ледарло ма елахь, дешна воцу стаг кхетар вац дуьненах, дешна хилча а кхета хала хлума ю хлара дуьне.

Шен суьйре еш лаш, бабас олу цийнадега:

– Вай, и клант жиманиг ву бохуш, дукха хлума магийна, качвина моьттуш ю со.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– И моьттуш-м со а ву. И дукха цӀуьзий-те бохуш, воккха хуьлу-уш Iемар вац-те бохуш Ia-кх.

– Воккас, гӀеххьа цхьа тIара а тухуш, човхийра и, со юкӀа а ца гIерташ IадIийра, жимма кхетар вацар-те аьлла.

– ХIа-хIа, армера цIавеанчун собар ца тоьи?! Ас, дукха чурьадовлий, ма чехаве ца аьлла шуьга?!

– Оцу шен йишица, тIассаш кӀуьйсусуш гIад-амал дайина-кх цо.

– Iумара хIун бохура тIаккха?

– Воккас, цуьнан цIийзар, велхар кIорда а дина, тIара а тоьхна: «ЦкӀа а стаг хир вац хьох! Суна хьо кхин воьлхуш ма хазийталахь! ХIара хIун ду суна, йоIаца тIассаш кӀуьйсусуш, вай-вий, вай-вий. Сан доттагIчун жимахволу ваша, и цIа воьгуш дуьхьал а волий: «Мохьмад, со тахана велха а ца вилхира хьуна» – бохуш Ia, ткӀа хьо хIун лелош ю, пис хьо ма-ярра йолу!» – элир-кх.

Жимма ойлаеш Iийна, воккхачу стага чукхойкхуьйту Беши.

– Схьавоьл цкӀа Воккха Дадина юххе чIепIалгаш даа. Доттал тхойшинна шура тоьхна чай. Дийцал, Беши, тахана стенах левзира шу?

Оллавелла, эхь хеташ, кхоьлина вара кIант, дагахь цхьаь долуш, цхьаь ала лууш санна, корта хьала а ца ойбуш, жоп делира:

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Тамех ловзуш дар-кха.

– Дара... тамех ловзуш! – элира бабас, массо котам, эса а къахкийна, сан бешара хаьснаш хьоьшуш, харцхьалелаш дар-кх! Суна шу кхин бешахь ловзуш гахьар-кх!

– Собардел, собардел цкъа! – элира дедас, кланте а хьожуш; дехьа аглор, сехьа аглор а болчеран цлреш хлун яра шун?

– «Глазкий» а, тхо «боевикаш» а дар-кх.

– Дара? Тола муьлхарш туьйлира?

– Тхо туьйлира-кх. Уьш къарцалор-кх, шаьш тоьлла бохуш.

Воккха стаг цхьа глайглане велакъежира.

– Хьажахьа, хлокху тлаьххьара хиллачу темаша бераша тоьхку цлреш а хийцина-кх. Тхо кегий долуш, красныйнаш, белыйнаш олий, декъалора. Тхол тлаьхьа долу чкъор, фашисташ, советскийнаш хуьлура. Сибрехара цадирзинчул тлаьхьа индейцаш, бледнолицыйнаш олура. Маржа темаш ял-кх, ма вайна ца оьшуш коча баьхкина баланаш бу-кха шу!

– Воккха Дада, – элира Бешис, цлаьххьана вистхилла, деден ойланаш а йохош, – со кхин цкъа а воьлхур вац!

– Меллаша елаелира Хеда.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Вий, бабина виси хьо, хинца оха ма садолар ду... – кьежира баба.

– Аш собардел цкъа! И муха элира ахь?

– Со кхин цкъа а воьлхур вац боху-кх, Воккха Дада. Къонах воьлхуш ма ца хуьлу.

– Хлай-хлай, сан Беши-м, хьаха ю, хирйолуш хлума! Барзах схьадаьлла клеза ду иза! – элира дедас, клантана белшах куьг тухуш, воккхаверца. Ма велхалахь, къонах, мел боккха боухам тебарах, велха а ца веза, мел доккха дика те-дарах, ирхльоьлхуш цюганевоьлуш хила а ца веза. Вайн дайша олуш хилла: «Къонах дика а, вон а цхьатерра ловш хила веза». СагIа доьхуш, нехан рицкъанах хьоьгуш хила а ца веза нохчо. Вайн заманахь юкь-кара ган-м го уьш, гIаддайна хир ду-кх церан, кхин вист ца хуьлуш, дIасецира воккха стаг, корта жимма охьа а талош.

– Воккха Дада, ас тIассаш Хедина дIаделла, кхин дуккха а керланаш лахьор ду.

– Машшалла, хинца клант хуьлуш воллу-кх хIокхунах! – Беши мара а вуллуш, дуьйцура бабас: Цхьа хаза назма ю олуш, кьемат-дийнахь, барт хоттуш, вашас, шен кьинойн мохь айба ца ло-кх аьлла, гIо доьхур ду. Дас, нанас, вашас эр ду цуьнга: «Веза-м ма везара шена хьо, гIо дан а ма лаьара хьуна, хIара тхайн кьинойн мохь ца айбалуш ду-кх тхо». Ткъа йишас, ойла а ца еш, вешин кьинойн мохь, шечуьнца белшаш те буьллур бу. Таккха, Жабраил малик Далла тIехьодур ду, дехарца, иштта-иштта жоьжахате боьдучу новкъа даьлла йиша а, ваша а, уьш цига ма бахийтахьара аьлла. Дала, тIаккха, шена дукхадезаш долчу Жабраил маликан дехар кхочуш а деш, уьш ший а ялсамане дохуьйту. Кьемат-дийнахь вешина орцах ер ерг йиша бен яц. И оллушехь, баба бIаьрхиш дIадаха хIоьттира. Воккха Дада а, кепа тоьхча санна, вист а ца хуьлуш Iара...

– Вай халла цхьана тIамах девллера, хинца а цхьа хлума хила доллий-те, моьтту суна. Вайна чуьтта йолаяр а лаа дац. Суьйренца чутохале цIенойн ларми чу довла цIахь хилалаш. Беши, даьккхина дечиг дуй цу чохь?

– Ду.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Хезий хьуна, йоккха стаг, бепиг, сискал-хлума а кийчча хилийта, тлом тлом бу, хиндерг Дела воцчунна ца хаьа.

– Воккха Дада, сийсара чутюхначу ракеташа Кулсумаглеран тхов аьттера. Тхо хьовса ма даханера. Ас а, Болата а «осколкаш» лехьйра цигахь.

– Хьайн гуллакх доцчухула ма лелалахь, бабас сара беттар бу хьуна!

– Цигахь дуккха а нах бара гулбелла, – шениг дуйцура Бешис.

– Вайн бежнаш цладакказа а шолгла кира ду, – доккха са а доккхуш, дуйцура воккхачу стага. Эвайистехь «БТЭРаш» ю, бохура, лелаш. Сайн Маловх вала воллий-те, мьотту суна со. Тяхьара ши глогл дла а хьуш, дайина бежнаш хуьлу, бохура, арахь юьхкуш.

– Кхин яа хлума йоцуш буюсийла уьш... – Iен а цаелла, сардам боьллира бабас.

– Воккха Дада, со уьш цла дало ваха мегий? Маловна тIе а хиъна воглур ма вара со.

– Ас вуйр ма вара хьо, оцу аглор вахча! Даьхни, вайна доьгIнехь, цла доглур ду, вайна хлумма а ца хилчхьана, – сихха элира бабас.

– Бажа а баьржина лелаш бу, Iу воцуш. Уьш лардеш лелаш волу Бушта-

миска а, тоьпаш тоьхна, салташа хи чукхюьссина карийна, – Дала гечдойла цунна.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Бабин елхар иккхира: цхъана а хлумана гуьнахь стаг вацар-кх и. И хъанна новкъа хилла-те?!

– Хезий хьуна, йоккха стаг? Хьо хлокху доьзалца лула юьрта яха еза. Вайн юрт дозанехь ю. Нагахь эскар чуглортахь, берриге а глурт кхузара длаболалур бу. Со, лулахоша хлун до а хьожуш, тлаьхьа воглур ву.

– Воккха Дада, ахь со хъайца вуьтур вуй?

– Ахь кхузахь дан хлума дац, бабаглеран дола дан а ма веза стаг.

Гуйре кларгьелла хан яра. лаьржъелла, догланах охьалана кечъелла мархаш санна, сингаттаме тлебазбелла хаалора тлом а. Шен доьзалш муьлхачу аглор бига беца ца хууш, боьхна хьийзара нах. Цхъабарш – Дегласта, вуйш – Галгайчу дехъабевллера, Европе длаоьхурш а бара. Воккхачу стагана цлеравала ца лаьара. Карахь хлума а доцуш, нехан шуьнехула лелачул, цаьхь валар а гюлехьа хетара цунна. И бохуш йолу йоккха стаг а, резайоццушехь лула юьрта длаьхьажийра. Дела, хьо хлара гуш ву-кх, ахь динчунна реза ду-кх тхо, инналильлахли, ва инналилайхли ражилун. Иштта, даьссачу ца чохь шен суьлхьа а хьовзош, пеша юххе дла а тевжина, гийла ойланаш еш лара воккха стаг.

Цлаьххъана арахь «мюь» олуш санна хетта, айавелира воккха стаг. Тлаккха ша гомашца «маршалла» хоттуш олуш долу «мюь» элира кхо, дуьхьал жоп лой хьожуш. Ден аз хезна:

– Мюь, мю-о-оь, – аьлла, ехха лаьхира гомаш.

Тле хлума кхолла кхуьуш-ца кхуьуш, араоьккху воккха стаг:

– Э-э, дера я хьо могуш-маьрша дела-!, хьо мичара ели ас дог диллинчу хенахь?
Хъажахьа, дисина бежнаш а далийна шеца.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Моъ..., – бохуш, хьекхалора гомаш.

– Моъ, дера, дукха мола молаш-м. Схьайоьл цкъа, цхьажимма хьастийтал хьо, дада хьуна сахьийзаш ма вара, – бохуш, глаж хьоккхура воккхачу стага. Таккха бен тидам ца хилира цуьнан, гомашна тлехиъна, къажа а къежна лаш волчу Бешин.

– Хьоъ..., хьо мичара вели?

– Со бабех лечкъина, машен тлера охьа а воьссина, хьоьца лен схьавеъна-кх.

– Хьий, гаур-я!, гаур! – аьлла, цкъа Беши човхо дагахь вола а велла, юха логе шад хлъттина, клентан клант мара а воьллина, вист ца хилалуш висира.

Шолгачу луьйранна эскар чугоьртира. Чуетта йолийначу яккхийчу тоьпийн лелхарш дара юьртан маьл-маьлехь гуш, хезаш. Воккхачу стага, дехьо йоккхачу тоьпан хлѳиккхича, охьа а телаш, халла йол тесирана бежнашна. Йо Аллах! Шуна хлун де-те ас? – бохуш, ойла йора кхуо шен даьхнин. Божлахь дитича, цхьана хлѳо даьа тарло шу, арадаьхча, лазорна кхерам бу. Далла гуш ду-кх хьо...

– Во хьанех! – олий, мохь туху лулахочо воккхачу стаге, вай иштта лийна девр дуй те... Вертолет ду дехьа тлехула хьийзаш, жлаьлеша даарг, мохь бетташ. Вайна арадовла некъ битина боху шаьш шина сахьтана.

– Хлаъ, арадовла деза вай. Тлом беш воццо дан хлума дац кхузахь. Тамца чувеана салти мера клел хьийзо кхераме ву.

Воло, Беши, хлара «бен» буьйхи вайн..., – элира воккхачу стага, глайглане вела а къежаш, бежнаш эвлайистехь дласалокхуш, лула юьрта доьлху вай цкъачунна.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

– Воккха Дада, ахь со гомаш тлехь воуьйтур вуй?

– Хьий, берзан клеа, шек вуй и! Тпеетташ бомбанаш ца го хьуна!? Хьайн кара глаж а эций, тлаьхьа хлотта. Юххе хлюъ божахь, сихха ор чу вижалахь.

Эвлайисте кхаьчча, шу тлехь севцира хлорш. Охьахевшина лаш, герз карахь, тлемалой а бара юьртара а, юьртара боцурш а. Шена вевзачуьнга воккхачу стага элира:

– Шаьш дан дезарг шайна хуур ду шуна... Тхан хлусамехь мел дисина рицкъ хьанал ду шуна. Ларми чохь лато пеш, даьккхина дечиг, кхалла хлума а, садаа меттиг бу, кхоаяй ма лелаш, пурба дац шуна.

Воккха стаг юьртехьа хьобжура. Маьл-маьлехь лелхарш, йогуш меттигаш гора. Дехьо, стигал лаьршашка хьала кхача глорташ санна, хьийзаш, хьалаоьхуш кларула лаьржа клур а бара. Генадоццуш бомбано дайина кегий, даккхий бежнаш юхкура.

Дланехьо ежаш лаш йолчу шен Млаловх блаьрг кхийтира воккхачу стеган. Гомашна, са а хьаьвзина, цо шегара «маршаллин» жоп лой хьажий ша аьлла:

– Млюъ, – элира дас.

– Млюъ, млю-о-оъ аьлла, лаг дахдеш, корта хьала а айбина, и шен лаьржа ши блаьрг а кьарзийна, воккхачу стаге хьаьжира гомаш. Хлокху хуьлучух ца кхеташ, цхьаъ хатта лууш йолуш санна, хеталора иза.

– Хьан млюъ-коъ ца хаьа суна, Млалов, хьайна луьучу длаглохьа, маьрша ю-кха хьо. Суна а ца хаьа, со стенга воьду а, айса хлун лелор ду а.

– Воккха Дада, со тлемалошца бухависа мегий? – элира Бешис.

– ХІан-хІа, кІант, вайшимма биначух тІом хир бац. «Хьо тоьлур воцу тІом ма бе», – аьлла вайн дайша. Цкъачунна дІа ца вахча вер вац вайша. Иза а олуш, кІента кІентан куьга лоцуш, юьртана букъ а тухуш, дІаволавелира деда.

– Воккха Дада, вай юха цІа догІур дуй?

– ДогІур ду-кх, Делора, даланза дисахь-м...

– Вайн цІенош даьгна хилахь хІун дийр ду вай?

– Кертахь тоьла а яьккхина, вайн махкахь дехар ду-кх...

– Цхьаберш-м, шайн сал-пал эцна, гена махка дІакхелхаш ма бу.

– Вай кхелхар дац! – мел боккха тІом баларх а. Валид Дагаевс олуш илли хезний хьуна:

Тхан дайша тхььга элира,

Даймахкахь доцург рицкъ ма дац,

Даймахкахь доцург рицкъ ма д-а-ац.

Бешин чаккхе йоцу хаттарш

Автор: Administrator

20.03.2019 09:59 - Обновлено 20.03.2019 10:00

Таьхьара дош дахдеш элира воккхачу стага, гаддайна. Шен махкал мерза хлума дац дуьненахь. Тхо, дIа а кхалхийна, хьегийна Даймахках...